

UN EROU GORJEAN — VICTOR POPESCU

VASILE SMEU

L-am cunoscut pe Victor Popescu în anul 1968, luna august. Un bătrîn la 82 de ani, cu sprîncene vulturești, mari, ochi scînteietori, ager în mișcări la vîrsta lui, vorbea sacadat, dar corect :

„M-am născut în anul 1886, luna septembrie, ziua 26, în comuna Valea cu Apă, din părinții : Dumitru învățător, și Maria, menajeră, ambii decedați. La vîrsta de 7 ani împliniți am fost dus la școala din sat, condusă de tatăl meu. Din anul 1894 și pînă în 1898 am urmat școala primară în Tg.-Jiu, cu sediul chiar în acest Palat administrativ, iar în clasele a III-a și a IV-a școala s-a mutat la teatrul Milescu, unde în prezent e spital. Între anii 1898—1900 am terminat două clase la liceele : Traian din Tr. Severin și Tudor Vladimirescu din Tg.-Jiu, apoi m-am transferat la Școala normală București pe care am absolvit-o cu media 9,60. Stagiul militar l-am făcut la Regimentul 18 Gorj, compania a IV-a. Am funcționat ca învățător din 1908 în comuna Bărbătești și la Valea cu Apă, pînă în anul 1913, cînd am fost mobilizat la regiment și am participat la Compania din Bulgaria. La 1 februarie 1916 am absolvit școala de ofițeri de rezervă, cu gradul de sublocotenent și repartizat la compania a III-a, batalionul I, Regimentul 18 Gorj. La 15 august 1916 am rămas mobilizat, comandant la plutonul 3.

Am luat parte la toate luptele din Ardeal, la Petroșani, Bănița, Cetatea Babii, Crivadia, Merișor, Cîmpia Puiului, Dealul Blidarului, Buliga, Straja Vulcan, Oborocea, unde am fost rănit.

Retrăgîndu-ne la Tg.-Jiu — Brătuia — Țicleni — Rășina, ni s-a tăiat retragerea de trupele germane. Ne găseam în-

tr-o pădure seculară, din trei companii formînd una singură și căutam să ne strecurăm pentru a nu cădea prizonieri. Împreună cu căpitanul, folosindu-ne de teren, am ajuns în dealul Vlădulenilor — Moi, ce predomina șoseaua Tg.-Jiu — Filiași. Soldații au dispărut, fiecare luînd direcții necunoscute. Am urmărit împușcăturile armatei noastre care se retrăsese în spre Roșia-Jiu-Negomir. Nu am putut face legătura cu ai noștri din cauza apei Jiului ce era foarte mare, iar pe șosea circulau armatele germane. După cîteva zile am reușit să ajungem în comuna Fărcășești și apoi în Valea cu Apă, pe unde înainta cavaleria și artileria germană. Ne-am odihnit acasă o noapte, ne-am curățit de lighioane, dar, oamenii răi, ne-au pîrit la patrula germană care a venit noaptea, să ne ridice. Căpitanul meu, Ghițulescu a fugit și s-a dus la Tg.-Jiu, unde a fost prins și făcut prizonier, fiind trimis departe de patrie. Eu dormeam, afară într-o claie de fîn. Am sărit jos am fugit printr-o grădină, le-am ținut calea, am tras asupra nemților, i-am împușcat, trupurile le-am pus în car și i-am aruncat apoi în apa Jiului, în ziua de 6 decembrie 1916. Pentru această faptă a început urmărirea mea de către nemți. Am apucat calea codrului.

În primăvara anului 1917, în luna aprilie, mi-am format o ceată de soldați care nu se predaseră nici ei și am început să atacăm patrulele germane, ucigînd mulți dușmani. La această ceată s-au mai adăugat treptat, treptat, 6 italieni și 12 ruși care fugiseră din lagărul german din Turnu Severin. Cu acești luptători am băgat groază în patrulele germano-ungare de ocupație. Am prins un șpion și l-am executat în Mehedinți, în pădurea Strîmtului. Nemții au pus premii pentru capul meu de 5000 mii lei și 30 000 de mii lei, mi-au dat foc casei, și mi-au închis soția și părinții.

Am scos manifeste și îndemnam populația să nu dea nimic. S-au făcut putere, în sate întregi, spre a mă prinde. Pe mulți i-am împușcat. Văzînd că urmărirea noastră se mărește, am fugit din pozițiile pe care le aveam în codrii seculari, tocmai în județul Olt, în comuna Vulturești. Aici, ne-am împărțit pe la diferite case, sub formă de prizonieri, în drum spre comunele noastre. Ajutam țărani la munclie cîmpului, fiind la sfîrșitul lunii august, începutul lunii septembrie 1917. Aveam vorbă în sat, dacă sosesc nemții, să strige la unul dintre noi, că știau pe unde dormeam, „să dăm vitele pe Cun-

grea", o vale cu zăvoi întins. Noi urma să coborîm acolo și să observăm ce se întîmplă. După ce nemții treceau, ne întorceam la locurile noastre. Așa am petrecut pînă în luna decembrie 1917, cînd ne-am luat drumul spre front. La plecarea noastră, preotul satului, Stan Ionescu, ne-a grijit și blagoslovit, ne-a dat o traistă cu colaci. Așa au făcut și ceilalți prieteni la care am stat.

După multe peripeții și întîmplări, am ajuns în luna ianuarie 1918, în localitatea Panciu. Înainte de a ajunge aici am trecut peste cota 1001, prin satul Clipicești, unde era cantonată o unitate de artilerie ungurească. Mergeam prin pădurea din apropiere de sat, unde avuseseră loc un bombardament grozav. Am găsit un locuitor cu o căruță, cu un cal, care lua lemne loviie de proiectile. Am vorbit cu el, i-am spus situația noastră și l-am rugat să ne arate calea spre frontul nostru. Drumul era primejdios prin pădurea în care mișunau soldați, adunau în saci frunză, nu știu pentru ce, pentru așternut sau hrană. Omul ne-a spus cum să facem. Am luat toți șapte cîte o prăjină în spinare și am mers acasă la el. De aci ne-a arătat pe unde să mergem. Am făcut cum a zis el și am ajuns în zona frontului, în regiunea viilor, la vila colonelului Cardeș. O vilă frumoasă, fără uși, fără ferestre. Fiindcă se înoptase am intrat în vilă și ne-am așezat jos, pe o scîndură rezemați de perete. Am stat ca două ore și am auzit o voce germană: „Komm her!" Am observat pe o alee din vie, un german ce se juca cu un cîine. Ne-am pironit de perete, cu ochii ațintiți la german, să vedem ce face cu cîinele. Dacă venea spre noi, eram pregătiți pentru el și pentru cîine. Fiecare aveam cîte două revolvere. El s-a dus în jos, de vale, iar noi am ieșit din vilă și am luat-o spre front, mergînd pe genunchi și coate. După o oră de mers am ajuns la o vie închisă cu plasă de sîrmă. Cu mare greutate am ieșit și am dat peste un teren întins. Se observau case și o biserică. Eram lîngă Crucea de Jos — Străoani. Nu observam nimic, nici-o mișcare. Ajunsesem chiar în linia frontului. Pe cîmp, germanii puseseră, de la post la post de observație, o sîrmă suțire care era în legătură cu cîte un clopoțel. Din greșeală, un soldat al meu, Bejan Petre, a atins sîrma. Patrula germană ne-a înconjurat și ne-a luat la comandament în Panciu, în casele Misir. Aci am găsit canto-

nați mulți soldați unguri, bătrini, care ne-au luat în primire și ne-au cinstit cu câte o țigară. Dimineața ne-a interogat un ofițer. Deoarece nu știa bine românește, a luat dintre soldați pe sergentul Popa Iohan ca translator. Ne-a întrebat pe fiecare cum ne numim și de unde sîntem. Am spus că ne cheamă : Toader Peisăcaru, Ion Ursu, Pițigoi Dumitru, Pupăză Alexandru, Cinteză Nicolai, Grămadă Vasile și Vinătorul Nicolae și am răspuns că am venit aici, la casele noastre, că am fugit cînd au venit cazacii în sat și acum ne reîntoarcem la casele noastre.

— Care sînt casele voastre ?

— Acelea pe lingă spital și școala primară.

— Popa Iohan, ce este ala : Peisăcaru, Ursu, Pițigoi, Pupăză, Cinteză, Grămadă, Vinătoru ?

Am început să demonstrăm sergentului și ofițerului, de ce avem numele pe care le-am spus. Ofițerul s-a supărat și ne-a scos pe ușă afară, spunînd sergentului că sîntem niște proști! Sergentul a controlat cocioabele indicate, a raportat ofițerului care a ordonat să ne dea mîncare de la cazanul trupei. În oraș nu era nici-un civil, în afară de noi îmbrăcați rău. Sergentul ne-a dat la toți o cameră unde fusese o cismărie, lingă spitalul neterminat, blindat cu saci de nisip, loc foarte bun pentru a observa zona neutră, cu patrurile germane — ungurești și cele românești. Le-am observat pe unde supravegheau și ne-am făcut planul precis, să fugim. În ianuarie 1918 am plecat noaptea, pe la 10 seara, prin vii și am ajuns la ai noștri.

După terminarea războiului, am rămas în Moldova ca învățător la școala de aplicație de pe lingă Școala normală Bălea — Coțofenești, apoi am fost numit de minister, director al orfelinatului din Sascut — Putna. Aveam sub ocrotire fii și fiice din Moldova, orfani, în număr de 180, între 3 și 18 ani. I-am îngrijit ca un adevărat părinte, atît eu cît și soția mea care trecuse prin front, găsindu-mă la orfelinat.

În anul 1920, m-am reîntors după atît timp, la casa mea la cuibul meu, din comuna Valea cu Apă, pe care l-am găsit cenușă, iar acareturile în cea mai mare parte și ele cenușă. Neavînd unde să stau, m-am dus în localul școlii și

ne-am instalat în cancelarie și antreu. La școală mi-am făcut datoria ca învățător director și după 12 ani m-am retras la locuința construită din nou. Am ieșit la pensie în anul 1943, după 36 de ani funcționați la Școala Valea cu Apă.

Sînt mulțumit că cetățenii din Gorj și Mehedinți, m-au sărbătorit, nu o dată, numindu-mă erou al Gorjului, faptele mele au intrat în folclorul local și au fost subliniate elogios în presă.

Vă arăt și „Proclamațiunea” concepută în codrii Mehedințului în luna mai 1917 și dată prin sate :

„Domnilor primari !

Frați români !

Soldați !

Trăim timpuri grele, și vom trăi și mai rău, dacă nu ne vom uni și dacă ne vom pîri unul pe altul germanilor.

Deșteptați-vă și înviați odată, cum a înviat și codrul. Arătați fiecare din voi că mai aveți sînge românesc în vinele voastre. Puneți mîna pe coase, topor, sapă și par și „cîntați veșnică pomenire” dușmanilor care ne batjocurește familiile și fetele noastre, ne ia hrana și laptele de la gura copiilor. Decît prizonieri schingiuiți și cu familiile batjocurite de dușmani, mai bine la codru cu arma în mînă, făcîndu-ne datoria pentru țară ca strămoșii noștri, sau să murim ! Iar voi, soldați, pe care nenorocul v-a despărțit de frații voștri, nu vă mai predați inamicului, căci rău va fi de voi.

Soldați de toate categoriile :

Eu ofițerul vostru vă ordin, ca,

fără nici-o întîrziere să vă prezentați la statul

meu major, în pădure, pentru ca împreună cu

ofițerul vostru să luptați și să vă faceți datoria...

Vă așteptăm soldați români !

Dată în codrii Mehedințului, în luna mai 1917

Victor Popescu, sublocotenent și

Statul său major,

Operațiile noastre au provocat spaima și deruta inamicului care a concentrat forțe considerabile de infanterie, cavalerie și artilerie. Acțiunea cea mai de răsunset, a fost atacarea garnizoanei din Tg.-Jiu, dușmanii fiind nevoiți să o părăsească.

Am știut să-i pedepsim pe toți cei care ne urmăreau.

Consider că eroi sînt și cei zece martiri care au sprijinit ceata de viteji condusă de mine, executați de nemți la 11 iulie 1917, în zorii zilei, în Tr. Severin.

Îi port în suflet pe : notarul Constantin Cojocaru din Negomir, casierul Mihai Cernăianu din Horăști, învățătorul Nicolae Popescu din Covrigi, plugarii : Stanciu Croitoru din Grozești, Tudor Ungureanu din Grozești, Ilie Giumanca din Grozești, Nicolae Marcu din Drăgotești, Ion Noroceea din Bolboși, primarul Petre Vilceanu din Bolboși, notarul Ion Brăescu din Bolboși.

Operațiile noastre au provocat spaima și deruta inamicului care a concentrat forțe considerabile de infanterie, cavalerie și artilerie. Acțiunea cea mai de răsunet, a fost atacarea garnizoanei din Tg.-Jiu, dușmanii fiind nevoiți să o părăsească.

Nemții au impus martirilor o ultimă umiliere, să-și sape singuri gropile în care urmau să fie înmormîntați.

Planul nostru de a-i salva nu ne-a reușit. În răsărit de soare, în dosul căzărmei de roșiori, în rîpă, mi-a rămas o parte din inima mea și am hotărît să lupt în Moldova. Casele unora dintre martiri au fost prefăcute în scrum și prin sate au apărut afișe care vesteau condamnare la moarte a celor zece martiri.

În 17 septembrie 1919 au fost deshumate corpurile martirilor, cu solemnitate militară și participarea unei mari populații.

După terminarea războiului, gorjenii, oameni cu suflet mare, mi-au făcut o primire demnă. Mulțimea m-a primit la porțile Tg.-Jiului, m-au purtat în triumf, ca răsplată a actelor de eroism cu care am întreținut moralul populației, greu lovită de ocupația germană. Am fost sărbătorit la statuia lui Tudor Vladimirescu și seara s-a dat un banchet în cinstea mea.

La Marea Unire din 1918, mi-am adus și eu contribuția, continuă Victor Popescu. Pentru lupta noastră dreaptă au murit mulți prieteni care — ne-au adăpostit, sacrificiile noastre sînt aspirațiile unui popor hotărît să tăiască unit, liber și independent în vatra strămoșească.

Exemplul nostru de români a fost continuat de cei care au luptat în al doilea război mondial, împotriva aceluiași dușman. Pe ei îi cinstim, le ridicăm monumente, îmi crește inima cînd văd grija ce se poartă locuitorilor morți sau maltratați în satele și orașele din nord-vestul țării. Să nu fim uitați nici noi și prietenii care ne-au adăpostit și sînt sub glia strămoșească, martirii împușcați de nemți la Tr. Severin.